

ESENȚIAL PENTRU EXAMENUL DE GRAMATICĂ

- Admiterea la liceu
- Admiterea în învățământul superior

SINTEZE TEORETICE ȘI TESTE

- fonetică
- ortografie, ortoepie, punctuație
- vocabular
- morfologie
- sintaxa propoziției
- sintaxa frazei
- teste complete

Cuprins

PARTEA I. SINTEZE TEORETICE. APLICAȚII	11
1. Fonetică. Ortoepie. Ortografie. Punctuație	11
1.1. Sunetele limbii române. Grupuri de sunete	11
1.2. Corespondența dintre litere și sunete	13
1.3. Semnele de punctuație și de ortografie	14
1.4. Despărțirea în silabe	17
1.5. Teste de fixare	21
1.6. Răspunsuri și explicații	28
2. Vocabular	32
2.1. Structura vocabularului	32
2.2. Sensul și forma cuvintelor. Tipuri de dicționare	35
2.3. Mijloacele de îmbogățire a vocabularului	38
2.4. Registre ale limbii	44
2.5. Greșeli frecvente de exprimare	46
2.6. Teste de fixare	51
2.7. Răspunsuri și explicații	57
Morfologie	62
3. Verbul	63
A. Sinteze teoretice	
B. Test de fixare	127
C. Răspunsuri și explicații	135
4. Substantivul	137
A. Sinteze teoretice	137
B. Test de fixare	157
C. Răspunsuri și explicații	165
5. Articolul	167
A. Sinteze teoretice	
B. Test de fixare	170
C. Răspunsuri și explicații	172

6. Pronumele	173
A. Sinteze teoretice	173
B. Test de fixare	189
C. Răspunsuri și explicații	197
7. Adjectivul	200
A. Sinteze teoretice	200
B. Test de fixare	209
C. Răspunsuri și explicații	217
8. Numeralul	219
A. Sinteze teoretice	219
B. Test de fixare	225
C. Răspunsuri și explicații	228
9. Părți de vorbire neflexibile	229
9.1. Adverbul	229
A. Sinteze teoretice	229
B. Test de fixare	237
C. Răspunsuri și explicații	242
9.2. Interjecția	244
A. Sinteze teoretice	244
B. Test de fixare	247
C. Răspunsuri și explicații	250
9.3. Prepoziția	251
A. Sinteze teoretice	251
B. Test de fixare	254
C. Răspunsuri și explicații	256
9.4. Conjuncția	257
A. Sinteze teoretice	257
B. Test de fixare	260
C. Răspunsuri și explicații	263
10. Sintaxa propoziției	264
10.1. Relații sintactice în propoziție	265
10.2. Predicatul	266
10.3. Subiectul	268
10.4. Atributul	270
10.5. Complementele	271

10.6. Circumstanțialele	278
10.7. Apoziția	287
10.8. Incidentele.....	288
Test de fixare	290
Răspunsuri și explicații	295

11. Sintaxa frazei 297

11.1. Tipuri de enunțuri	297
11.2. Tipuri de relații sintactice în frază	299
11.3. Realizarea propozițională a funcțiilor sintactice/Subordonatele.....	300
Test de fixare	315
Răspunsuri și explicații	322

12. Teste recapitulative – Morfosintaxă 326

Răspunsuri și explicații	333
--------------------------------	-----

PARTEA A II-A..... 337

Teste complete 337

Testul 1	337
Testul 2	342
Testul 3	346
Testul 4	350
Testul 5	355
Testul 6	361
Testul 7	365
Testul 8	371
Testul 9	376
Testul 10	381

Răspunsuri la testele finale 386

Bibliografie 387

1. Fonetică. Ortoepie. Ortografie. Punctuație

Definirea termenilor:

- ✓ FONETICA = studiază sunetele limbii (dar și legătura dintre ele și litere, adică legătura dintre pronunție și scriere).
- ✓ ORTOEPIA = ansamblu de reguli care stabilesc pronunția corectă a cuvintelor.
- ✓ ORTOGRAFIA = ansamblu de reguli care stabilesc scrierea corectă a cuvintelor.

1.1. Sunetele limbii române. Grupuri de sunete

Alfabetul limbii române are 31 de litere.

- ✓ NU TREBUIE CONFUNDATE LITERELE CU SUNETELE! Literele sunt forma scrisă a sunetelor, iar un sunet se poate reda prin mai multe litere.
Exemplu – *kaki, casă* au același sunet [k] redat prin litere diferite, *k* și *c*.
Sunetele se împart în **vocale, consoane, semivocale**. Pe lângă ele, există și noțiunea de „i scurt” sau „i devocalizat” sau „i șoptit”.

Vocalele sunt 7: [a], [e], [i], [o], [u], [ă], [î].

O primă observație este legată de sunetul [î], ce poate fi reprodus de literele „î” (în termeni ca *a urî, a coborî, neînceput* etc.) și „â” (în termeni ca *văzând, pără, român* etc.)

O altă observație este legată de sunetul [i] care poate fi reprodus de literele „i” (*inel, idee, afli* etc.), „y” (*yală, yoga*) și „e” (*ea*, unde litera „e” se aude [i]). Așa se explică faptul că sunt **9 litere** care desemnează vocale și doar **7 vocale**.

Vocalele se caracterizează prin:

- pot forma singure silabă: *a-er; a-ger; a-si-du-u, bă-u, e-le-gant; i-de-e; o-ul, u-re-che, vi-o-rea* etc.;
- accentul cade doar pe vocale (așadar, niciodată pe semivocale sau consoane);
- numărul de silabe, într-un cuvânt, este egal cu numărul de vocale;
- există cuvinte doar din vocale (de exemplu, substantivul comun „ie”, care se desparte *i-e*);
- [a], [ă], [î] sunt mereu vocale, în timp ce [e], [i], [o], [u] pot fi atât vocale, cât și semivocale;
- două vocale alăturate se despart (fac parte din silabe diferite): *i-de-e, i-e, o-ul* etc.;
- se pot pronunța fără ajutorul altor sunete.

Semivocalele sunt sunete care apar doar în diftongi și triftongi, iar acestea sunt [e̯], [i̯], [o̯], [u̯].

semivocalele se marchează cu un semicerc dedesubt (în alte lucrări de specialitate, semicercul se află deasupra);

- **diftongul** este format dintr-o vocală și o semivocală alăturate, în aceeași silabă (descendent/coborâtor) sau semivocală și vocală alăturate, în aceeași silabă (ascendent/urcător):

oa-ie – [o_˘a] = diftong ascendent

[i_˘e] = diftong ascendent

hai-nă – [a_˘i] = diftong descendent

doi – [o_˘i] = diftong descendent

- **triftongul** este format din două semivocale și o vocală alăturate, în aceeași silabă; într-un triftong, vocala nu poate sta niciodată prima:

zme-oai-că – [o_˘a_˘i] = triftong centrat (cu vocala în mijloc);

leoar-că – [e_˘o_˘a] = triftong ascendent (cu vocala în final).

- semivocalele se mai caracterizează prin faptul că se aud mai slab decât o vocală, iar aceasta ajută la identificarea lor atunci când se combină în diftong sau triftong sunetele [e], [i], [o], [u] care pot fi atât vocale, cât și semivocale; de asemenea, în cazul lor ținem cont și de accentul care cade doar pe vocale, dar și de pronunție:

- ✓ Exemple: *fiu* are accentul pe litera *i*, așadar [i] este vocală, în timp ce în *iubire*, litera *i* se aude mai slab, de aceea este semivocală, iar litera *u* este vocală, formând împreună un diftong ascendent.

- **hiatul** este format din două vocale alăturate, ce fac parte din silabe diferite (conform regulii care cere ca într-o silabă să nu existe mai mult de o vocală):

i-de-e – [e-e] este un hiat;

a-or-tă – [a-o] este un hiat.

Hiatul se poate realiza și între cuvinte succesive, dacă unul se termină în vocală, iar următorul începe tot cu o vocală (*se aude, de ai, ce ai* etc.). În aceste situații poate apărea **cratima** ce marchează rostirea împreună, așadar încercarea de evitare a hiatului (*se-aude, de-ai, ce-ai*). Consecințele sunt:

- transformarea în diftong sau triftong, adică un sunet devine semivocală tocmai fiindcă se rostesc împreună, în aceeași silabă ([ea] devine diftong ascendent în structura *se-aude*, micșorându-se și numărul de silabe, iar [eai] devine triftong centrat în structura *de-ai*, în ambele exemple litera *a* fiind vocală);

– grupurile *ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi* se pot număra un singur sunet, adică literele *e* și *i* să nu mai aibă valoare fonetică (în structura *ce-ai* grupul *ce* va marca un singur sunet, așadar literele *eai* nu formează triftong, ci avem doar diftongul descendent [ai]).

Alteori, pentru evitarea lui se poate elida un sunet, ca în situații de genul:

Știe dacă ai venit./ Știe dac-ai venit.

Vine după aceea./ Vine dup-aceea.

Restul de litere ale alfabetului român, **22**, sunt **consoane**, care au următoarele trăsături:

- nu pot forma singure silabă;
- nu pot primi accent;
- nu există cuvinte doar din consoane;
- se pronunță cu ajutorul altor sunete.

Un alt sunet este ***i* devocalizat**, un sunet aparte, numit și *i scurt* sau *i șoptit*. Se caracterizează prin faptul că stă după o consoană, la final de silabă. Condiție importantă este ca în acea silabă să existe deja o vocală, ceea ce face imposibilă catalogarea lui *i* ca vocală (**regula conform căreia o silabă conține doar o vocală**). Stând după o consoană, nu poate fi nici semivocală, căci semivocalele apar doar în diftongi sau triftongi, care sunt combinații de vocale și semivocale. De asemenea, denumirea de *i scurt* sau *i șoptit* e un alt semn de recunoaștere, pentru că se aude mult mai slab decât o vocală.

Exemple: *meri, frați, oricare* (ce se desparte *ori-ca-re*, iar silaba *ori* are vocala [o], ceea ce face ca [i] să devină *i scurt*, la final de silabă, după consoana [r]) etc.

De reținut este că ***i* devocalizat nu poate face parte din grupurile *chi, ci, ghi, gi*** unde litera *i* poate fi **vocală**, dacă grupurile se numără două sunete, sau este **literă fără valoare fonetică/literă ajutătoare**, dacă grupurile se numără un sunet.

Exemplu: *meci* – *ci* se află la final de cuvânt, se numără un singur sunet, iar *i* este literă ajutătoare/literă fără valoare fonetică, nu *i scurt*.

1.2. Corespondența dintre litere și sunete

Limba română se caracterizează prin faptul că, în cea mai mare parte, numărul de litere este egal cu cel de sunete, chiar dacă uneori litera nu coincide cu sunetul. De exemplu, în cuvântul *soare*, litera *o* se aude [u], spre deosebire de cuvântul *doi*, unde litera *o* se aude [o]. Dar aceasta nu schimbă cu nimic faptul că numărul de litere este egal cu cel al sunetelor:

- *soare* are cinci litere și cinci sunete: vocalele [a], [e], semivocala [u] marcată de litera *o*, consoanele [s], [r];
- *doi* are trei litere și trei sunete: vocala [o], semivocala [i], consoana [d].

✓ De la regulă există excepții:

- **grupurile de sunete *ce, ci, ge, gi, che, chi, ghe, ghi*** au un statut aparte, așa cum s-a observat și în exemplul anterior, legat de recunoașterea lui *i* devocalizat; ele au următoarele reguli care privesc corespondența dintre litere și sunete:

✓ **Apostroful** = ['] singurul semn **exclusiv de ortografie**

- are rolul de a marca grafic absența accidentală sau voită a unei litere sau a unui grup de litere; spre deosebire de cratimă, datorită apostrofului nu se formează o singură silabă cu termenul următor:

Făr 'a citi.../Făr-a citi – *făr* în primul exemplu formează singur silabă, în timp ce în al doilea exemplu *r* și *a* formează silaba *ra*, diferența fiind marcată și de pronunție;

- apostroful marchează și căderea unor cifre, în prescurtarea anilor: '89 (în loc de 1989, când din context reiese despre ce an este vorba sau este exprimat un eveniment istoric cunoscut (Revoluția din '89);
- o altă caracteristică este faptul că apostroful nu este urmat de blanc (pauză), atunci când se află în interiorul unui cuvânt: *mam 'mare* (în loc de *mama mare*, cu sensul de *bunica*);
- atunci când stă la început sau la sfârșit de cuvânt, are blanc, conform normelor de scriere corectă, a pauzelor dintre cuvinte: *Da 'tu de ce faci așa*; *'Neața!* etc.
- în cazul cuvintelor de origine străină, trebuie să respectăm apostroful așa cum apare în limba de origine: *L-am studiat pe Eugene O'Neill, un scriitor american care a luat Premiul Nobel pentru Literatură în 1936.*

✓ **Bara oblică** = [/]

Este un semn de **ortografie** în următoarele situații:

- scrierea unităților de măsură, unde înlocuiește prepozițiile *pe* sau *la*: *m/s* (metri pe secundă); *l/h* (litri pe oră); *km/h* (kilometri la oră sau kilometri pe oră)
- înlocuiește prepoziția *pe* în scrierea unor unități monetare: *RON/mp* (RON pe metru pătrat);
- în abrevieri cunoscute: *c/val* (contravaloare).

Este semn de **punctuație** în situațiile:

- cuvinte care exprimă o relație, o opoziție sau o alegere: *mamă/fică*; *literar/nonliterar*; *cash/card*;
- scrierea numerelor care exprimă date calendaristice de tranziție sau durată: *Noaptea de 4/5 mai*; *perioada 8/16 mai*.

Ca semn grafic convențional se folosește:

- în limbaj administrativ: Legea nr.24/16.08.2025;
- în limbajul analizei literare când transcriem versuri (*A fost odată ca-n povești, /A fost ca niciodată*), pentru a transcrie rime (*niciodată/fată*);
- în transcrierea fracțiilor matematice (3/4).

✓ **Blancul** = pauză grafică/pauză albă/spațiu alb

- semn **ortografic** ce marchează scrierea corectă a unor cuvinte (*prim ajutor*, *prim rang*), scrierea cuvintelor în enunț, cu pauză între ele.

✓ **Cratima** = [-] liniuță de unire sau de despărțire

Este semn **ortografic** în următoarele situații:

- marchează scrierea corectă a unor cuvinte (*astă-vară, ieri-seară, prim-ministru, proces-verbal, Pietra-Neamț, Târgu-Neamț* etc.);
- leagă două sau mai multe cuvinte independente care se rostesc fără pauză, de regulă prin căderea unei vocale (*dup-ai, înc-o*); în această situație are și rolul de a marca evitarea hiatului (*ce-ai, de-al*);
- leagă termeni cu topică inversată (*văzutu-l-ai, duce-s-ar*);
- scrierea corectă a unor abrevieri (*d-ta, d-lui, lt.-maj.*);
- scrierea unor abrevieri cu articol hotărât sau la plural (*OZN-ul, OZN-urile, TVA-ul*);
- scrierea unor neologisme neadaptate, cu articol hotărât sau la plural (*show-ul, mouse-ul*).

Este semn de **punctuație**:²

- când marchează un raport sau o asociere (*raportul calitate-preț, relația mamă-fiu*);
- pentru a marca intervale de timp sau distanțe (*distanța Ploiești-Brașov, orele 12-18*);
- pentru a marca aproximări (*două-trei ore, șase-șapte pahare*).

✓ **Linia de pauză** = [–]

- este mai mare decât cratima și, de obicei, mai mică decât linia de dialog;

Este semn de **ortografie** în scrierea unor cuvinte compuse din cuvinte deja compuse: sud – sud-vest.

Este semn de **punctuație**:

- în delimitarea unei apozitii: *Laura – colega mea – a venit azi la birou.*;
- în exprimarea duratei, a aproximării, a unei relații (situație în care se poate folosi și cratima, cu același rol de semn de punctuație): *zilele 5 – 6; A fost reținut 2 – 3 ore.; raportul individ – societate.*

✓ **Punctul** = [.]

Este semn de **punctuație** când stă la final de enunț.

Este semn de **ortografie** în următoarele situații:

- scrierea prescurtărilor/abrevierilor: *d. (domnul), fem. (feminin), masc. (masculin), art. (articol)* etc./P.S. (Post Scriptum), Î.Hr. (Înainte de Hristos), a.c. (anul curent) etc.;
- scrierea datei: 30.07.2025;
- scrierea numerelor mai mari de trei cifre: 11.320, 1.500.

²Îndreptar ortografic, ortoepic, morfologic și de punctuație, Ediția a VI-a, coordonator Gabriela Pană Dindelegan, Editura Univers Enciclopedic Gold, București, 2024, p. 41.

- Atenție! Nu se pune punct: după prescurtările care se termină în sunetul/litera cuvântului respectiv: *dl* (*domnul*), *dna* (*doamna*), *cca* (*circa*) etc.; la această regulă există câteva excepții în care se păstrează punctul: *dr.* (*doctor*), *drd.* (*doctorand*), *lt.* (*locotenent*), *mr.* (*maior*), *nr.crt.* (*număr curent*);
- după prescurtările științifice: cazuri, puncte cardinale, unități de măsură, simboluri științifice: A (acuzativ), N (nord), m (metru), sin (sinus), RMN (rezonanță magnetică nucleară) etc.;
 - după abrevierile județelor sau al țărilor: PH, BV, RO etc.;
 - abrevierile formate din litere mari: ONU, NATO, UE, ARACIP, SUA, UNICEF, CFR etc.

✓ Alte semne de **punctuație** sunt: **virgula**, **semnul întrebării**, **semnul exclamării**, **ghilimelele**, **punctele de suspensie**, **linia de dialog**, **punct și virgulă**, **două puncte**, **paranteze**. Ele marchează atât tipul de enunț (asertiv, interogativ, exclamativ, imperativ), acte de limbaj, anumite raporturi gramaticale între cuvinte cât și stări, emoții ale vorbitorului. Observații în legătură cu folosirea lor corectă se vor face pe parcursul lucrării, pe măsură ce vom analiza părțile de vorbire și posibilitățile combinatorii ale acestora.

1.4. Despărțirea în silabe

✓ **Reguli de despărțire în silabe (sau silabația/silabisirea, ceea ce ține de ortoepie)**

În interiorul cuvintelor se pot aplica două principii: despărțirea după pronunțare și despărțirea după structură. Cuvintele care sunt formate dintr-o singură silabă se numesc monosilabice, cele formate din două silabe se numesc bisilabice, cele din trei – trisilabice, iar din mai multe – plurisilabice.

A. După pronunțare se referă la literele componente și valorile lor (consoane, vocale, semivocale, *i* devocalizat, semne grafice – adică acele litere care nu mai au valoare fonetică, ci sunt doar litere ajutătoare).

Reguli:

1. O consoană între două vocale trece în silaba următoare: **V-CV**
ca-să, ma-ca-ra, va-le

2. În grupul de două, trei sau patru consoane despărțirea se face după prima consoană: **C-C / C-CC / C-CCC**

ar-dei, car-pen, fot-bal

as-tro-na-ut, în-tre-bu-in-ța-re

tran-splant, în-stră-i-nat

- Grupul format din **b, c, d, f, g, h, p, t, v + l** sau **r** nu se desparte:

a-bla-tiv, a-brupt

a-cla-ma, a-cru

Co-dlea, co-dru

a-flu-ent, a-fri-can

a-glu-ti-na-re, a-gri-col

pe-hli-van, ca-ta-hre-ză

du-pli-ci-tar, a-proa-pe

a-tlet, a-tra-ge-re

do-vleac, A-vram

- Grupurile **chi, che, ghi, ghe** nu se despart, pentru că litera **h** nu are valoare fonetică. La fel grupul **dg** urmat de **e** sau **i** pronunțat [gi]:
în-chi-pu-it, o-chean, nar-ghi-lea, în-gheț
cam-bo-dgi-an, Me-dgi-di-a
- Grupurile **lp-t, mp-t, mp-ț, nc-s, nc-ș, nc-t, nc-ț, nd-v, re-t, rt-f, st-m** se despart după a doua consoană:
sculp-tor, somp-tu-os, pre-emp-ți-u-ne, scon-c-sul, linc-șii, onc-tu-os, func-ți-e, send-viș/sand-vici, arc-tic, jert-fă, ast-ma-tic.

Evident, cuvintele derivate de la acestea, vor păstra despărțirea în silabe:

func-ți-e, func-ți-o-na, func-ți-o-na-bil.

La ele se mai adaugă acele cuvinte cu o structură analizabilă, unde se aplică aceeași excepție de la regulă (CC-C):

hand-bal, best-se-ler, fi-ind-că.

3. Literele duble din interiorul cuvântului se despart: *a-le-e, ac-ci-dent, al-co-ol, post-to-ta-li-tar.*

4. Vocalele alăturate se despart, astfel formându-se hiatul:

ko-a-la, cre-a-ți-e, și-fo-ni-er

5. Diftongul și triftongul nu se despart, fiind grupuri formate dintr-o vocală și o semivocală, respectiv o vocală și două semivocale. Evident, doi diftongi alăturați se despart și diftong/triftong urmat de o vocală se despart:

oa-ie, de-oa-re-ce, le-oai-că.

6. În cazul neologismelor, ținem cont de modul cum se pronunță:

jiu-ji-tzu, ke-tchup, off-line.